Obsah

Celníci a dráty 5
Alfonso 12
Výměna manželek 22
Když se řekne denge 30
Obavy smutného muže 34
Padlý anděl s cigárem 44
Adresa je relativní pojem 57
Nám se daří dobře 67
Jo, Československo 75
Maroko a paranoia 83
Děti a psi 86
Hezky pragmaticky, pánové! 105
Poslední ticho 115
Epilog 116
Kubánští vězni svědomí 121

Celníci a dráty

„Honem, pojď sem!“ gestikuluje Carlos. Snědá pleť mu lehce brunátní a posunky nepřipouštějí ležérnost. Poodejdu asi dva metry od auta, jenže to evidentně není dost. Carlos prchá o kousek dál a ještě zuřivěji gestikuluje, ať ho napodobím.

Neochotně se vydávám za ním. Je to celé nelogické – na rozžhavené opuštěné silnici asi osmdesát kilometrů od Havany necháváme stát auto se zapnutým motorem.

Konečně má Carlos pocit, že jsme dost daleko od auta, naklání se k mému uchu a významně šeptá:

„Našel jsem to.“

Nechápavě na něj hledím.

„Našel jsem odposlouchávací zařízení.“

V první chvíli mi to nepřijde jako zásadní informace, krčím rameny a říkám: „No, vždyť jsem ti říkala, že auta cizinců sledují, tak co?“

Jenže Carlos se tváří opravdu vážně, a tak nezbývá, než naznačit alespoň lehký zájem.

„Pojď, ukážu ti to,“ říká Carlos a téměř po špičkách se krade k autu, prst na ústech, aby naznačil, že nesmím ani pípnout. To se mi v tom horku daří ostatně celkem snadno, protože na pípání je nutná energie, která se mi pomalu rozpouští v potocích potu stékajících po zádech, rukou, dlaních, prostě všude.

Naznačím, že se kradu po špičkách, Carlos už odsouvá mé sedadlo dozadu a vítězoslavně ukazuje na změť drátů pod ním.

Musím připustit, že mě velikost toho zařízení trochu zaskočila. Několik různobarevných drátů propletených mezi sebou

a zároveň pod sedačkou po celé její šířce. Dráty jsou mezi sebou navzájem propojeny podivnými spojkami a mizí někde vzadu v autě.

Carlos ukazuje také na šroub, kterým je připevněno přední sklo. Teprve teď jsem si všimla, že v místech, kde normálně člověk vidí hlavičku šroubu, je něco, co by s trochou fantazie mohlo připomínat malý mikrofonek.

To už se Carlos opět po špičkách krade od auta. Zastaví se ve značné vzdálenosti a naléhavě šeptá: „Musíme toho využít, když už jsme to našli. Musíme se pokusit je zmást. Nesmíme vůbec říkat, kam jedeme, naopak, budeme udávat vždycky jiný směr, a třeba se nám nakonec povede vyváznout."

Je to trochu jako v tragikomické scéně ze špatného filmu. Dva vyděšení „krypto-turisti" se uprostřed rozpálené silnice snaží zamaskovat, že mají pěkně stažená pozadí. Kupodivu ale nejsem příliš nervózní, což bych za normálních okolností v takové situaci asi byla.

První křest ohněm jsem prodělala už včera večer na letišti. Když jsme šťastně prošli pasovou kontrolou, mysleli jsme, že se už nic nemůže pokazit. Tenhle pocit byl nakonec potvrzen i tím, že naše kufry bez potíží doputovaly z hlubin letadla. Sebevědomí nám dokonce stouplo tak, že jsem vzala spoustu eur a šla jsem je vyměnit k přepážce místní směnárny za ty jejich pesa, kterým neřeknu jinak než „šušle". Lepší název si ostatně ani nezaslouží. Je to takový místní podvod na normálních lidech. Ti dostávají výplatu v bezcenné měně, za kterou si koupí leda tak zmrzlinu, všechno normální zboží je v těchhle „šušlích", ke kterým se ale dostanou jen prominenti a turisti.

„Šušlů" jsem u přepážky dostala hromadu – a to doslova. Nesla jsem si v rukou čtyři balíky bankovek spoutaných páskou, do peněženky se nevešla ani malá část z nich, a tak jsem je se smíchem

Páni imperialisté, nemáme z Vás vůbec strach!

nejdřív ukazovala ostatním a pak je prostě naládovala do kabely. Popadli jsme kufry a vyrazili k východu.

Když jsme procházeli celnicí, sličná soudružka se podívala na ceduli na mém kufru a zavelela „jiný směr" – prý k proclení. Trochu jsem se zpotila a vrhla jen bezmocný pohled po našich dvou společnících, kteří už byli za hranicí aktuálního nebezpečí. Koutkem oka jsem ještě stačila zaregistrovat, že Adélu potkal stejný osud.

Ocitla jsem se v místnosti, kde byly jen dlouhé prázdné stoly a u každého uniformovaný příslušník. Ten můj jen zavelel rukou, že mám dát kufr na stůl a otevřít. Alespoň se tvářil přátelsky.

Nejdřív jsem zpanikařila, protože jsem si uvědomila, že si nepamatuju kód. No to by to vypadalo – ještě ukázat, že to není můj kufr. 576 nebo 682 – nejsem si jistá, který kód patří ke kterému z kufrů, které s sebou máme. Naslepo zkouším jeden – chvíle napětí, ale zámek naštěstí cvakl a už můžu popotáhnout za zip. Dobrodružství pokračuje.

Obsah kufru vypadá na první pohled nevinně. Navrchu srovnaný ručník, přes něj plážové botky.

Jenže celník nedá a prstem ukazuje všechno ven.

Odkrývám ručník a pod ním už vykoukly léky, knihy, papíry, pastelky, modelína a zase léky... Celník pozdvihnul obočí, přeměřil si mě a bez hnutí čekal.

Čiré zoufalství a nikoli přirozená fantazie mi velely začít vytvářet na stole zcela nepřehlednou hromadu, ze které jsem začala namátkově před celníkem rozbalovat podprsenky a kalhotky. Kdybych si alespoň vzpomněla, kde jsou ty zatracený zakázaný knihy!? Měla jsem okno a jen intuitivně jsem nechala inkriminovaný roh kufru nakonec. Jak jsem se k němu nezadržitelně blížila, celník přehlížel spoušť, kterou jsem mezitím na stole vyrobila, a nevěřícně kroutil hlavou. Snaha vyrobit dojem, že mám s sebou spoustu osobních věcí, se mi s těmi dvěma tričky a prádlem nedaří. Celník pokýval zkušeně hlavou a říkal – „pro děti, že jo"?

Horlivě jsem přikyvovala a lámanou španělštinou jsem se ho snažila ujistit, že pro děti a jen pro děti. K tomu jsem už docela sebevědomě nahodila výraz praštěné turistky, která fakt nechápe, oč tomu chlapovi jde.

Zabralo to a ruka pokynula, že smím své onuce naházet zpět do kufru. Pořád mi nebylo jasné, jestli už je vyhráno, ale zdálo se, že ano. „Transformační kuchařky" pro kubánské disidenty tedy provezu včetně ostatního pašovaného zboží. Uf. Dobrodružství může konečně začít.

Jenže teď na té zpropadené rozpálené silnici se mi zdá, že to dobrodružství zase tak vtipné není. Strávit týden v odposlouchávaném autě není právě nadějné, zvlášť když má člověk před sebou několik tisíc kilometrů. Navíc s nějakým Španělem, kterého neznám, a který na mě co chvíli zuřivě gestikuluje něco, čemu nerozumím. Rozumím jen tomu, že pořád chce, abych mluvila o všem jiném, než o tom, o čem bych chtěla. Tedy například o tom, kam jedeme a jak najdeme tu zpropadenou výpadovku na Aguacate.

Pomalu si uvědomuji bezvýchodnost a nesmyslnost situace a letmo mi proletí hlavou, jak mi velmi dobrý přítel nedávno připomenul úryvek ze Souostroví Gulag. Prý jediný, který to nakonec přežil, zmínil ve svých vzpomínkách situaci, která se nakonec ukázala jako klíčová. Když ho vyslýchali, řekl jim, že je mrtvý muž a že z něj tedy nic nedostanou. Počítal s tím, že to stejně nedopadne jinak. A právě proto přežil.

Usoudím, že v téhle situaci je to jediná obrana. A navíc – mohlo by být i hůř. Mně stačí dopředu si říkat, že jsem vyhoštěný muž – lépe řečeno žena. Nějaké velké věznění mi s velkou pravděpodobností nehrozí. Takovou mezinárodní ostudu místní komunisti teď nemůžou potřebovat, když je Comandante v nemocnici. A navíc mám poměrně velkou jistotu, že ostatní začnou dělat pořádný bugr, kdybych se každé dva dny doma nehlásila.

Ne, že by mě tento závěr uklidnil, ale alespoň jsem usoudila, že je potřeba se soustředit na jiné věci, než dráty pod sebou, a začala jsem aktivně hledat výpadovku na Aguacate.

Alfonso

Když se řekne, jedeme podporovat disidenty, dokážeme si v naší části Evropy pod tím pojmem někoho představit. Jenže co mám říkat, když jedeme podporovat takového Alfonsa?

Alfonso je totiž hlavně skvělý stařík, navíc křesťan a kurátor místního baptistického sboru. Rozhodně to ale není žádný klasický disident. A přesto mu vezeme knihy. Jediným důvodem je vlastně to, že je to správný chlapík a že mě před dvěma lety vyléčil z pocitu zásadní životní beznaděje.

Tehdy jsme se na podobnou cestu vydali poprvé. Snažili jsme se najít nějaké ostrůvky pozitivní energie mezi místními baptisty. A to především proto, že se o nich všude traduje, že rozhodně nechtějí mít žádné problémy s režimem a na rozdíl od katolíků s ním intenzivně spolupracují. A my jsme chtěli zjistit, jestli to tak skutečně je.

Nejhorší však bylo, že to téměř všude byla pravda. Vždycky jsme někam přišli, byli jsme ujištěni, že na Kubě jsou sice drobné nedostatky, ale jinak všechno zásadně funguje, církve si – pravda – nemohou dělat, co chtějí, ale je to o hodně lepší než dříve, a vůbec – úkolem církve není plést se do politiky, ale evangelizovat, a to se daří.

Když jsme dostali kontakt na Alfonsa, už jsme nic jiného ani nečekali. Jenže on nás pozval dál do domku se střechou z vlnitého plechu, pokynul rukou, přeměřil si nás námořnicky přísným a přitom laskavým pohledem a řekl: „No, BBC poslouchám, rádio mám támhle ve skříni a vlastně už nemám co ztratit, tak co si přejete?“

Seděl tam před námi v otrhané košili a záplatovaných kalho-

tách, nohy způsobně přitisknuté k sobě, jako na audienci u krále. Na důstojnosti mu neubíraly ani sešlapané škrpály. Pohupoval se v malém křesílku, které tady má skoro každý, a usmíval se vědoucím úsměvem.

„Projekt Varela"[1] jsem nepodepsal, protože nepřišli. Věděl jsem, že když přijdou, tak to podepíšu. Ale oni se mi nějak vyhnuli. A tak si říkám, že to tak třeba mělo být a že v budoucnu třeba přijde něco jiného," říká rozvážně a pokyvuje hlavou.

Alfonso působí opravdu dojmem starého námořníka. Odhalená košile ukazuje silné ruce porostlé dlouhými kudrnatými šedivými chlupy. Jaké je mé rozčarování, když zjistím, že ve skutečnosti pracoval jako úplně obyčejný dělník. Jak jinak, tady?

Když jsem byla u Alfonsa podruhé, povídali jsme si už i o něm a o tom, co by si přál. A právě tehdy jsme se dohodli na tom, že by bylo skvělé, kdyby měli v kostele nějaké knihy. Sympatické bylo, že je nechtěli jen pro sebe. Chtěli otevřít knihovnu i pro ostatní – nejen s teologickou literaturou, ale tak vůbec. S Havlem, Masarykem, Kunderou – Česká republika je pro ně velkým vzorem.

Alfonso by si také rád přečetl Hovory s TGM, o kterých hodně slyšel, nakonec, přece i Castro říká, že na Kubě zakázané knihy neexistují, existují jen knihy, které jsou příliš drahé. Tak proč to nevyužít?

---

[1] *Projekt Varela* je v podstatě obdoba Charty 77, kterou známe z někdejšího Československa. Je to petice na podporu demokratizačního procesu, pod niž se podepsalo v první vlně něco kolem 12 000 osob a v druhém podpisovém kole dokonce dalších 12 000. To by podle kubánské ústavy mělo stačit na to, aby o návrhu hlasoval parlament. Mělo by. Namísto toho byli pozatýkáni ti, kteří podpisy shromažďovali, a právě oni dostali vysoké tresty v rozmezí od pěti do dvaceti pěti let. Hlavou celého projektu byl Osvaldo Paya, kterého je možné přirovnat k Václavu Havlovi.

Jenže knihy pro Alfonsa jsou teď vzadu v kufru auta, protože za ním jsme chtěli jet až na konci celé cesty. To jsme ještě nevěděli, že se to bude na silnicích hemžit policajty, že pod sedadlem najdeme odposlouchávací zařízení a že při výjezdu z Havany nenajdeme dálnici.

S tou dálnicí to zní sice náramně vtipně, jenže tak vtipné to zas není. Na Kubě existují vlastně dvě hlavní silnice. Dálnice, která vede od Pinaru na západě přes Havanu a končí nedaleko za Santa Clarou ve střední části Kuby. S naší dálnicí má ta kubánská společné jen to, že je široká. Je to vlastně vyasfaltovaný kus země, kde vedle sebe mohou jet dvě a někdy i tři auta, jen se při předjíždění musí vyhýbat děrám hlubokým jak lidská hlava.

Druhá životně důležitá silnice je tzv. Carretera central, tedy hlavní silnice, a od dálnice se liší hlavně šířkou. Vedle sebe se tam totiž v obou směrech vejdou jen dvě auta, přičemž počet děr roste v porovnání s dálnicí geometrickou řadou.

Vzhledem k tomu, že značení na Kubě z bezpečnostních důvodů neexistuje (agenti CIA by mohli mít jednodušší orientaci) a k místnímu bontonu patří, že na svou otázku dostanete odpověď vždy (i tehdy, když ji dotázaný nezná), není se tedy co divit, že se člověk při výjezdu z Havany místo na dálnici ocitne na hlavní silnici. No, a to se stalo i nám.

Po včerejším zážitku na letišti a policejním hemžení na všech silnicích usuzujeme, že když už kolem Aguacate stejně musíme projet, vyložíme radši kus nákladu dřív, než nás tajní vystopují a vezmou nám ho.

Jenže ty knihy narvané v mém velkém kufru je ještě potřeba dostat nenápadně do malého batůžku, se kterým se dá po vesnici pohybovat, aniž by člověk vzbuzoval přílišnou pozornost. Jak to udělat? Když zastavíme auto a uděláme to normálně, můžeme mít problém, protože budeme nápadní. Za jízdy se to dělá špatně, zvlášť když se Carlos kvůli odposlouchávání odmítá o čemkoli

domlouvat. A tak nezbývá, než posuňky naznačit, že za jízdy vlezu dozadu a pokusím se z kufru věci dostat. Marnost tohoto počínání byla vcelku zřejmá, ale Carlos odmítal povolit a mračil se přitom jako čert, takže jsem si netroufla protestovat a už jsem lezla jako opička dozadu. Alespoň jsem měla na chvíli lepší výhled, a ten jako jedna z mála věcí stojí skutečně za to. Nekonečné azurové moře přerušované jen pravidelně rozmístěnými loděmi pohraničních hlídek na obzoru přechází do neskutečných písčitých liduprázdných pláží lemovaných palmami. O kousek dál vystupují jen malé chaloupky obklopené tropickou vegetací – kdyby člověk nevěděl, co všechno se tu děje, řekl by si, že to je ráj na zemi. A on by taky mohl být, kdyby...

Po několika marných pokusech se pokorně vracím na přední sedačku, zastavujeme a děsně nenápadně přemisťujeme knihy z kufru do batůžku. Aspoň jsme si k téhle akci vybrali jakž takž opuštěné místo.

Nachystáni k výsadku dojedeme šťastně do Aguacate. Zaparkujeme jako vždy za kostelem a vydáváme se hlavní ulicí směrem nahoru do mírného kopce. Slunce nemilosrdně praží, zvlášť odpoledne. Potácíme se mezi malými domky, na ulici nás zvědavě okukují místní. To už tady dlouho neměli – bělochy s autem s červenou SPZ označující cizince. Že by z nich něco káplo? Třeba nějaký peníz? Všichni ale udržují uctivý odstup. Jako kdyby nám naše barva pleti poskytovala zvláštní útočiště – bavit se s těmahle se nevyplácí. Ještě vás uvidí někdo z CRD[1] a bude zle. Zavolá místnímu soudruhovi, ten zavolá zase „nemístnímu" soudruhovi a ten si vzpomene, že vám to už chtěl dlouho spočí-

[1] CRD jsou pouliční výbory na ochranu revoluce. Jsou to místní komunistické buňky, jejichž hlavním úkolem je střežit komunistický pořádek a klid.

tat. Přilepí vám kontrarevoluci a už si neškrtnete. Kdepak, radši od nich dál.

V tom zmatku kolem odposlouchávání a přesunu knih jsem se zapomněla podívat na přesné číslo Alfonsova domu, a tak spoléhám – jako vždy marně – na svou chabou paměť. Vím, že to je modrý domek blízko kostela po pravé straně. A jako vždycky zaklepu na ten špatný.

Dveře se nicméně otevřou a přišourá se paní s mokrou nafialovělou hlavou, kterou si právě pokouší nabarvit. Ptám se na Alfonsa a ona jen zavrtí tou svou spláclou šišinkou, zatváří se spiklenecky a pošle nás o dům dál.

Tahle scéna se věčně opakuje. Potřebuješ někoho najít, jenže adresa je jaksi nepřesná. Ne proto, že by ji někdo špatně předal nebo zapsal. Ale ulice často nejsou značené, nebo se značení změní nebo nejsou čísla na domech, a tak se musí člověk zkrátka doptávat. No a díky takovému doptávání můžete narazit i na pěkné darebáky, kteří si podle nálady a osobních zájmů vychutnají buď vás, nebo toho, za kým jdete.

Konečně trefíme. Alfonso ze zadní místnosti pokyne hlavou, nadmíru důstojně si zapne zbylé dva knoflíčky své stále stejné košile a už nám kráčí vstříc.

Vždycky znovu žasnu, jak je možné, že si v té obrovské bídě tolik Kubánců zachovalo hlubokou důstojnost a dokáže svoje příbytky udržovat bez vody v tak dokonalé čistotě. Domy se skoro rozpadají, stejně jako jedny z mála šatů, které mají na sobě, ale zároveň je podlaha vždycky tak čistá, že by se z ní dalo jíst, a na šatech ani flíček. Jak to dělají, když jim v tom strašném vedru doma neteče ani voda?

To už sedíme jako vždycky v houpacích křesílkách a Alfonso se na nás přátelsky usmívá: „Zrovna před několika týdny jsem si na vás vzpomněl, že už to bude skoro rok, co jste tu byli, a jestlipak

se znovu objevíte. A pak jsem si říkal, že asi nepřijedete, když se to tu teď tak zpřísňuje. Mohlo by to pro vás být nebezpečné. No a vy jste tady..."

Vždycky, když vidím Alfonsa, svírá se mi hrdlo. Sedí, usmívá se, nestěžuje si ani neprosí, nic nechce, a přitom riskuje všechno, jen aby zahlédl paprsek naděje z jiného světa. Mám tentokrát hrozně špatné svědomí, protože dopředu vím, že svého Alfonsa o kus toho záblesku ochudím.

Přivezli jsme hlavně knihy a nemůžeme se zdržovat příliš dlouho, protože jsme s touhle zastávkou nepočítali, cesta je ještě dlouhá a musíme kus ujet, abychom se dostali až do Baracoa. A to půjde po té zatracené carateře docela těžko.

Alfonso zatím pomalu pokračuje: „Víte, pro mě je hrozně důležité mít kontakt s někým, kdo je úplně odjinud, to moc pomáhá... Já se mám dobře, trochu mě zlobí klouby a kolena, no, už jsem starý," klábosíme, jakoby nic.

Je ještě jeden důvod, proč se před ním cítím hrozně trapně. Minule mi nadiktoval dvě knihy, které by si ještě hrozně rád přečetl. A mně se zatím nepodařilo sehnat mu je ve španělštině. Přivezli jsme spoustu knih, ale ty Alfonsovy ne. Stydím se. Jenže v Praze se tyhle jednotlivé úkoly z ostrova rozdrolí mezi stovky jiných povinností, kterými nás zásobuje svižný životní styl a další cesta se zdá hrozně vzdálená. A pak najednou člověk zase stojí na té nemilosrdně rozpálené silnici, a slíbené nemá a říká si, že příště, příště do toho určitě musí vložit víc energie.

To už se Alfonso směje a říká: „Počkejte, já vám něco ukážu! Třeba přijdete na to, k čemu to je. Nedávno nám to tady rozdávali zadarmo." Jde ke skříni a vyndává z ní zavřenou škatulku. Přináší ji až k nám, slavnostně ji otevírá a vyndává z ní velmi opatrně a pečlivě igelitový pytlík. Opatrně ho rozbaluje a vysune – ruční ohřívadlo na vodu – takovou tu spirálu, která se na jedné straně strčí do elektřiny a na druhé straně do vody a voda

už se hřeje. A zvědavě se na nás podívá, jestli jako víme, co to je.

Hned mu to vysvětlujeme.

Alfonso jen kroutí nevěřícně hlavou, podívá se s trochou ironie v oku do rozžhavené ulice – „proč bych to měl vlastně používat a navíc tu stejně skoro nikdy nejde elektrika. No, tak takovými blbostmi nás zásobují, to jo…“ To už se té zlomyslnosti osudu smějeme spolu s ním.

Z knih má Alfonso velkou radost, hladí je po hřbetu, osahává stránky, opatrně je pokládá a bere do rukou další. Znovu si bolestně uvědomuji, jak všechno, co je pro nás naprostou samozřejmostí, je tady neuvěřitelně výjimečné a vzácné. A jak špatně se to popisuje, když to přece stejně každý ví.

Přichází okamžik rozloučení. Jenže se mi jako obvykle chce ještě na záchod, a tak se osmělím. A opakuje se scéna, kterou už moc dobře znám.

Když před místními tuhle prosbu vyslovím, tak se vždy nejdřív trochu zapýří a řeknou, že chvilinku. Načež někdo z rodiny zmizí na záchodě, chvíli tam něco dělá a pak s omluvným úsměvem ukáží, že smím dál.

Záchod by vypadal vlastně skoro stejně jako u nás za komunistů. Stejné dlaždičky, stejná umyvadla i mísy. Jen na dlaždičkách je vidět, že jim je něco kolem padesáti let. Odlišné je hlavně to, že chybí prkýnko, stejně jako dveře. Ulevuji si tedy s vroucím přáním, aby někdo náhodou nešel okolo.

Skutečný problém představují ale takové drobnosti jako toaletní papír nebo mýdlo. To je zkrátka přílišný přepych, který je možné koupit jen za ty „šušle“. Za normální kubánskou měnu se mýdlo ani toaletní papír koupit nedají, nebo jsou příliš drahé. No a k „šušlům“ se neloajální Kubánec zkrátka nedostane, protože v těch dostávají výplatu jen zaměstnanci státní správy a cestovního ruchu, a do tohoto elitního klubu se někdo bez bezchyb-

V izolaci a slepotě – jako jeho režim

ného kádrového profilu nepouští. Už mockrát jsem přemýšlela, jak to vlastně dělají? Tentokrát mi už alespoň konečně došlo, proč vždycky někdo z rodiny zmizí na záchod dřív, než mě tam vpustí. Musí nejdřív odstranit zbytky v míse po sobě a ostatních, což se bez tekoucí vody dělá těžko, navíc v tomto případě narážím na hranice své představivosti.

Vycházím ze záchodu, beru svůj ruksak – tentokrát už lehký, kabelu a prázdnou petku a Alfonso jde s námi ke dveřím.

„Budete tohle ještě potřebovat?" ptá se a ukazuje na láhev. Trochu nevěřícně se na něj dívám a kroutím hlavou, že ne. Hlavou mi blesknou vzpomínky na kontejner na tříděný odpad a říkám si, že to Alfonso za nás třídit opravdu nemusí..., což je samozřejmě zcela nesmyslná asociace.

„Kdyby vám to nevadilo, tak bych si to vzal. Tady lahve vůbec nemáme a moc rád ji využiju."

Zase se zastydím – kolik petek už jsem na Kubě vyhodila! Musím si pamatovat, že příště rozdáváme opravdu všechno, všechno. Protože kde lidi nemají vůbec nic, tam se hodí i prázdná petflaška.

Alfonso nás ještě vyprovází na ulici. Za něj se bojím, aby ho někdo neprásknul, že se bavil s těma cizákama, přesto se otáčím a on stojí ve dveřích a mává a mává...

Alfonso mizí, ale mé černé svědomí z toho, že já si teď sednu do auta a odjedu a on tady musí žít bez toaletního papíru, zůstává. A nic na tom nemění ani těch pár knih, které sem propašujeme.

Výměna manželek

Při plánování cesty na Kubu musí člověk myslet na spoustu věcí. Jednou z těch důležitých jsou tlumočníci. Tentokrát jsme měli štěstí, umocněné asi tak na pátou. Objevili jsme totiž hned celý tlumočnický pár. Ona Češka, on Španěl (což je výhoda, protože Španělé nejsou na Kubě nápadní.) Oba rádi cestují, Carlos navíc už na Kubě byl, jsou motivovaní, odhodlaní – zkrátka úžasné. Navíc jsou ochotní přistoupit na pravidla hry. Pojedeme ve čtyřech a po prvním dnu se rozdělíme. Já a Carlos zamíříme na východ, protože oba řídíme, Adéla a Vladimír pojedou na západ, protože to je míň kilometrů.

To vše se děje hlavně nenápadně. Co to znamená v praxi? Autoři seriálu výměna manželek by měli radost, protože to funguje právě takhle. Navenek je důležité budit zdání, že jsme pár. Během dne se to organizuje relativně snadno – lidé spolu sedí v autě, povídají o nesmyslech, občas někde zastaví a najedí se, pak zase jedou dál. Dovolenková idyla.

Téma občas trochu zhoustne večer, protože je potřeba se společně ubytovat. Na Kubě to je možné dvojím způsobem. Buďto v hotelu nebo u soukromníků v tzv. casas particulares. Těch je v každém městě omezený počet. Neexistuje žádné pravidlo, kolik jich smí být. Každé město vydává svoji vyhlášku.

Vždycky jsme rádi podporovali tyhle drobné soukromníky – peníze tak alespoň netečou přímo armádě, která vlastní hotely spolu se zahraničními firmami. Jenže ouvej – letos prasklo, že v rámci zpřísňování všeho a všude musí v „casas“ do hodiny po příjezdu cizinců hlásit, kdo přijel, a to včetně čísel pasů. Navíc

můžou nařídit otevřít kufr, což bych právě dnes večer věru nerada opakovala.

A tak bohužel jedno z bezpečnostních pravidel zní – tentokrát se ubytování v soukromí vyhýbat. Což je zadání složitější, než se na první pohled zdá.

Ono se totiž na Kubě hrozně brzy stmívá. V sedm hodin je už úplná tma a nejsou vidět nejen díry na silnici, ale ani silnice. A pak není radno příliš dlouho jet, protože by člověk mohl taky ztratit kolo.

Dostáváme se do nějakého menšího města a v průvodci se naštěstí ještě za světla dočteme, že je tam slušné ubytování. Najdeme směrovku, zabočíme, a přestože jsme si jistí, že jsme ji oba viděli na vlastní oči, necháme se málem odradit polní cestou, na kterou nás navedla. Ujedeme ještě asi dva kilometry buší a konečně se ocitneme na mírně prosvětleném náměstíčku, kolem nějž stojí bungalovy. Vyskáčeme z auta, popadneme své věci a jdeme hledat recepci.

„Máte volný pokoj?“ ptá se Carlos.

Tlustá recepční s vlasy staženými do ohonu jen vrtí hlavou, ani k nám od formulářů nezvedne oči.

Carlos to zkouší znovu, odezva stejná. To už se trochu naštve: „To mi neříkejte, že tu není ani jedna postel volná!?“

Paní už se na něj tentokráte podívá a s lehkým úšklebkem odpoví: „Pro cizince není žádná postel volná, tady je to jen pro Kubánce,“ a znovu se zahloubá do svých papírů.

Bezmocně se po sobě podíváme. Nedá se nic dělat, musíme dál.

Naštvaní nasedáme do auta a přichází první okamžik, kdy mi odposlouchávací zařízení začne připadat jako jistá výhoda. Můžeme ho totiž použít ke vzdělávacím účelům. A tak v autě ječím na celé kolo: „Tohle a služby pro cizince, jo? To si dělaj’ srandu, prej v hotelu nemají místo pro cizince, já jim dám. Všechno to na

ně prásknu v Čedoku a budou se divit, všem známým budu říkat, co to je cestovní ruch v místním podání...!“ A přitom šermuji prsty kolem šroubu – mikrofonu.

Nijak nám to ovšem nepomáhá a musíme vyrazit dál. Znovu kličkujeme městem, snažíme se nesrazit ani jednoho cyklistu nebo koňský povoz, kteří jsou za tmy vidět ještě o něco hůř, než za světla, a dostáváme se až na druhou stranu městečka, kde je opět odbočka k hotelu.

Budova už zdálky slibuje, že tentokrát se dočkáme. Takový zapadákov a mají tu obrovský mnohapatrový hotel s velikánskou klimatizovanou recepcí vykládanou úžasnou barevnou dlažbou. Asi se budeme muset plácnout přes kapsu, ale kdo by to v tuhle hodinu řešil.

Dojdeme na recepci, klademe řečnickou otázku na téma volného pokoje, jenže paní nás zpraží pohledem a scéna se opakuje.

„Nemáme žádný volný pokoj.“

V těchto chvílích se začíná projevovat Carlosova jižanská nátura. Zapře se o recepční pult a zvyšuje hlas. Jenže není sám. Paní také zvýší hlas a znovu opakuje, že pro cizince nic nemá. A tak Carlos znovu zvýší hlas teď už systematicky následován odbarvenou soudružkou za přepážkou.

„No to snad není možný, no tohle se mi ještě nestalo“ – vzpomínám na Berkleje z hrdinného kapitána Korkorána a vím, že tentokrát se mi to opravdu stalo.

Carlos začíná běhat po klimatizované recepci a zuří čím dál víc, což je nám za daných okolností bohužel na houby.

Po chvíli bezmocného běsnění doprovázeného mocným rozhazováním rukou si jdeme alespoň ulevit na klimatizované záchody, které by samy o sobě také stály za popis, na který ale teď není čas.

Cestou k záchodkům narážíme na divného pána v bílé košili s kravatou, v ruce má vysílačku a tváří se děsně profi. Carlos se ptá,

Rozpadající se země...

jestli by se tam přeci jen něco nenašlo. Podrobně líčí naši situaci, jsme zhuntovaní, chudáci turisti, a teď zase tohle...

Pán se rozhlídne kolem sebe a potichu říká, že v hotelu nic, ale že by měl nějakou „casu particular". A když nám to nebude vadit, tak nás tam odvede.

Jak říká jeden můj známý: to že jsi paranoik ještě neznamená, že po tobě nejdou. Jenže – co máme dělat? A tak nabíráme pána do svého odposlouchávaného auta a poslušně točíme volantem, kam řekne.

K našemu velkému překvapení nás skutečně dovezl k jedné „case". Vítá nás majitel, který má ještě volný pokojíček. Honem přemýšlím, na co všechno se máme zeptat a podívat, abychom se mohli rozhodnout. Místnost je čistá, hezky uklizená, sousedí s nově upravenou koupelnou (ta by se určitě moc líbila Alfonsovi), pán je ochoten uvařit ještě večeři. Carlos se pořád tváří nějak kysele – inu co, říkám si, má toho taky za celý den dost. Prý jen 25 „šušlů" – Carlos po mě hází zoufalý výraz a tváří se, že tolik peněz nemáme. Oponuji – v hotelu by to nebylo lepší.

Konečně se dohodneme, majitel odejde ze dveří a Carlos se na mě téměř nepříčetně vrhne: „Proč jsi to udělala?"

Nechápu a zírám na něj – běhá po místnosti jako lev v kleci.

„Proč jsi se na mě nekoukala, vždyť jsme se dohodli, že nebudeme spát na manželské posteli!"

Zírám na něj, až mi to dojde. Uprostřed místnosti stojí relativně úzká manželská postel vybízející k hrátkám. Úplně jsem zapomněla, že bychom měli myslet taky na tohle.

„Vždyť jsem ti to říkal!" ječí Carlos a zase rudne.

Bráním se: „Neříkal, to není pravda – proč jsi teda neřekl, že chceš dvě postele?"

„Copak jsem mohl, vždyť jsem pořád jasně naznačoval, že je to drahý a že se mi to nelíbí, jenže tys mě vůbec neposlouchala!"

„Já jsem ti prostě jen nerozuměla, chápeš, nerozuměla!!!"

Ječíme na sebe jak tuři a mně je jasné, že to takhle nemůžu nechat. Nebudu přece spát v posteli s chlapem, který se mnou vůbec v jedné posteli spát nechce, i když je to Španěl!

„Musíš mu to říct. Musíš mu prostě říct, že to nechceš!"

Carlos se tváří zoufale, do toho přijde majitel a začne postel stlát.

Carlos se odhodlá a v rámci mých možností rozumět španělštině vysvětluje, že nemůžeme spát na jedné posteli, protože on je alergický a já v noci chrápu nebo opačně a jestli by tam nebyla místnost se dvěma oddělenými lůžky.

Majitel se na nás dívá jak na blázny, v čemž mu musím dát trochu za pravdu. Je to ale správný obchodník, a tak to zkouší – prý nějakou matraci. Když ji ale vytáhne z chodby, usoudím i já, že to je příliš.

A do toho přijde paní domu a začne vzrušeně s manželem hovořit. Není těžké uhodnout, co říká, zvlášť, když po chvíli Carlos radši sám pronese něco ve španělštině, aby ten trapas už konečně zastavil.

Inu, nedá se nic dělat, pán volá k sousedovi o pomoc, paní vypne mikrovlnku, ve které už rozehřívala langusty, musíme znovu do auta a syn nás veze o několik bloků dál.

Majitelka téhle „casy" je ještě o něco méně příjemná než drobný živnostník, kterého jsme právě opustili, ale zase má pokoj se dvěma postelemi. Špatná zpráva doléhá jen k našim kručícím žaludkům – paní dnes už nevaří („myslíte si, že jsme blázni, abychom teď ještě vařili!" – ptá se nás hned ve dveřích a v zásadě ji chápu. Navíc prý v televizi začíná oblíbený seriál a my k těm bláznům skutečně daleko nemáme).

A tak vykládáme kufry a mezitím už náš průvodce odvolává, co jsme odvolali, a slibuje, co jsme slíbili, a veze nás zpět do původní „casy" na večeři. To už si připadám skutečně jak spráskaný pes. Bezpečnostní pravidla v háji, víc na sebe už upozornit nemůžeme.

Tahle večerní anabáze může mít snad jedno jediné pozitivum. Než jsme to všechno vyřešili, je už tak pozdě, že předpokládáme, že snad naši bytní zavolají na policii až zítra. Z čehož vyplývá, že ráno musíme brzy vstát a rychle zmizet.

Za mohutného štěkotu sousedovic psů usínáme každý ve své posteli. Začíná naše první společná tropická noc. V lepším případě jich máme před sebou ještě deset.